

A keresztből fakadó élet

A szenvedés teológiai háttere

Mindannyiunk életében volt már szenvedés, akár testi, akár lelki szenvedés. Az ember alapvetően zsigerileg fél a szenvedéstől. Én magam – be kell, hogy valljam – nagyon rossz szenvedő vagyok, nagyon tudom ilyenkor sajnálni magam, vagy nagyon tudom sajnáltatni.

Az Ószövetségben a betegség, a szenvedés, a bűnök a következménye. Mind a mai napig valamiképpen kísért bennünket ez a fajta látásmód. Ha beteg vagyok, akkor az a bűneim következménye, - a magyar meg is őrizte ezt a kifejezést- „Isten nem ver bottal”.

Az ószövetségi nagy szenvedők közt mindenkinek először talán Jób jut eszébe, akit Isten megengedett, hogy a kísértő megpróbálja, és sajnos ott vannak körülötte a barátok, akik nem jó tanácsadók. Ugyanezt a látásmódot követik: biztos valamit tettél, ami miatt Isten így elbánt veled.

Az „ószövetségi nagyok” közt ott van Mózes, aki a 40 éves pusztai vándorlást végigszenvedi a néppel, a sok-sok lázadás, panaszkodás, de a legnagyobb lelki sötétsége talán a kivonulás éjszakáján volt a Vörös-tenger partján, amikor ott van mögötte a fáraó hadsereg, - az akkori idők legnagyobb hadserege -, s milyen lehetősége van Mózesnek? Kereket old? Kilép a jelenből, öngyilkos lesz? Láttunk ilyen politikusokat is: kilépek ebből a problémából. Vagy adott a lehetőség, hogy felfegyverzem a népet, - de legalább teszünk valamit, vagy megalkuszom a fáraóval, békét kötök vele és visszamegyek a szolgaság házába, vagy pedig kitartok az Isten melletti hűségben. Te vezettél ide engem, te vezettél ide minket, te irányítasz! Esztelennek tűnik ez a semmittevés, ez a várakozás, hogy meglássam a Te dicsőségedet!

Illésnek, aki szintén szenvedő próféta, menekülnie kell a királynő haragja elől, és a halálát kívánja.

Az ember a mélypontra eljut a pontra, amikor valóban a halálát kívánja: „Uram, vedd el életem, én sem vagyok jobb, mint atyáim.”

És ott van a másik nagy szenvedő próféta, Jeremiás. Emberileg teljes csőd. Végtelen szelíd ember. Egyetlen próféta nem szenvedett annyit, mint ő. Teher számára a próféta, s ugyanakkor végtelen nagy öröm, vigasztalás is. Isten a hűtlen nép jegyese, mely örök szeretettel, fáradhatatlanul hív, hogy térjen vissza az eredeti hűségéhez. Isten a gyengéd Atya és Izrael az ő kedves gyermeke. Érzékeny lelke megkeseredik az állandó harctól, az üldöztetés miatt, közben minden áron meg akarja menteni a népét. Fájdalma, hogy próféciái nem teljesülnek, gúny és üldöztetés lesz az osztályrésze. Kilátástalannak tűnik a küzdelem egész életen át, mégis hűséges, hogy végigfussa a pályát. Ismerős az ő imája: „Rászedtél Uram, és én hagytam, hogy rászedj”. Gyönyörű szavai ez a prófétának és azóta is számtalan szent ajkán hangozhattak el ezek a szavak, - „nem ezt vártam, nem így gondoltam”. Ha visszatekintünk életünk folyamatára, mindvégig látunk egy végtelen gyengéd vezetést. Isten hűsége ez, mely elkísér minket.

Befejezve az ószövetségi nagy szenvedőket, magára Jézusra fogunk fókuszálni ma este. Mi az, amit tanulhatunk tőle, hiszen az ő életében valósul meg teljesen a keresztből fakadó élet, s nála látjuk igazán a szenvedésnek a teológiai hátterét. Jézus életébe csúcsosodik ki mindez.

A szenvedéseinkben mindig ott van a *miért*. Miért engedte meg ezt Isten? Miért pont én? Miért pont most? S a miértjeinkre sosincs válasz. A miért helyett mindig azt a kérdést kell feltenni, hogy hogyan? Uram, hogyan akarsz te ebből a szenvedésből, ebből a keservből valami jót kihozni?

Megtalálni tehát az evangéliumi hozzáállást a szenvedéshez, a fájdalomhoz, a kereszthez. Igazából egy kincskeresés. Isten nem akadályozta meg ezt az életemben ezt a fájdalmat, - valami kincset rejtett el benne. Nem megoldandó problémának nézem, hanem misztériumnak. Ha problémának nézem, akkor mindvégig mumus fog maradni, amely belém mar, amely elveszi a boldogságomat, mely elveszi a szabadságomat. Meg kell tanulni benne barátot látni, amely elvisz engem Jézushoz!

Isten nem akadályozta meg. Valahol ott van benne a kincs, amiért hálát adhatok. S ha már tudok érte hálát adni, nem a szenvedésért, nem a keservért, hanem azért a kincsért, amit találtam benne, akkor már nem én cipelem a keresztet, a kereszt visz tovább engem.

Tehát nem elviselni, fog összeszorítva, verejtékezve – átölelni. Hogy beteg vagyok, vagy nem vagyok beteg, arról igazából nem tehetek. De hogy hogyan állok a szenvedéshez, mi a hozzáállásom, a viszonyulásom a szenvedéshez, arról igenis tehetek.

A szenvedés iskola. Jézus iskolapadjába ültet bennünket, és tanulunk. Tanuljuk a megkülönböztetést. Az érzések megkülönböztetését? Mi az, ami közelebb visz Krisztushoz így a szenvedésen át és mi az, ami eltávolít tőle? Az előzőre igent mondok és mindazokra a gondolatokra, érzésekre, amelyek eltávolítanak tőle, amelyek el akarják ültetni a szívemben azt a hazug gondolatot, mely az ősbűnnél is elhangzott, hogy az Isten rossz, hogy az Isten nem szeret – ezekre a gondolatokra nemet mondok.

A zsoltárokból is látjuk a szenvedő embernek a perlekedését. Különbséget kell tennünk a lázadás és a perlekedés között. A lázadásban az Istent a vádlottak padjára ültetem és számon kérem őt; a perlekedésben pedig azt mondom el, ami nekem nehéz, ami fáj.

Be kell látnom, hogy a szenvedés misztérium: nem tudjuk, hogy Isten miért nem akadályozza meg az életünkben. Az ember gőgje az, hogy azt gondolja, hogy mindig megértheti a véges ember a végtelen Istent.

Több mint 10 éven keresztül a Hit és Fény közösség nagyon jelentős szerepet játszott az életemben. Egy nemzetközi konferencián, egy indiai házaspár arról számolt be, hogy sérült gyermekük született, s mivel hívő emberek voltak, nagyon sokat imádkoztak Istenhez, hogy gyógyítsa meg a gyermeket. Eltelt jó pár év és Isten meghallgatta imádságukat: de nem a gyermeket gyógyította meg, hanem az ő szívüket cserélte fel.

A szenvedésben Isten szívét érintjük.

Emlékszem, gimnazista koromban Söréden nyaraltattunk sérült fiatalokat. Egy fiatal rám volt bízva, nekem kellett etetni, fürdetni, tisztába tenni - ha kellett. Egy héten keresztül tartott a tábor, iszonyú fáradtan jöttem haza, belázasodva. De a mai napig a szívembe égett az a tapasztalat, hogy a sérült ember tekintetén keresztül Isten tekintett rám.

A Bárka közösségben, ahol segítők-sérültek együtt élnek, szintén erről számolnak be a segítők: Antonió, aki sérült fiatal ember volt, megváltoztatta az életüket. Nem akart a másiktól semmit: nem akarta a pénzét, nem akarta bebizonyítani, hogy ő jobb – egyszerűen, amikor valaki kimondta a nevét, az, aki nem tudott mozogni, nem tudott beszélni – elmosolyodott. És ez az ember, megváltoztatta a segítők életét.

A szenvedés, a kereszt és az Eucharisztia szorosan összetartozik.

Teréz anya történetét ismerjük: minden nap egy órát ült szentségimádáson a kápolnában, és amikor azt mondták neki, hogy ezalatt mennyi beteg embert tudna összeszedni, miért nem megy ki az utcára abban az egy órában is, akkor azt mondta: Ha nem ülök itt egy órát, akkor nem tudok kimenni a szenvedők közé.

Az imádságra fordított idő az nem kidobott idő: százszorosát kapom helyette. Az Eucharisztia megtanít arra, hogy észrevegyem, a megtört ember és a megtört Krisztus ugyanaz. Leveszi a fátylat a tekintetemről. Az Eucharisztia mindig küld, az Istennel való találkozás mindig küldetéssel jár.

A szenvedésben, a keresztben nagyon sokszor a saját sötétségeinkkel is találkozunk. Mikor Jézus beszél szenvedéseiről, Péter megijed, megpróbálja lebeszélni őt a szenvedésről. Megsejti azt, hogyha Jézus így jár, akkor lehet, hogy ő is így fog járni. Egy gyermek mondta nekem hittanórán, ha Jézus így járt, akkor lehet, hogy mi is így fogunk egyszer járni?

Látjuk, hogy a kereszt alatt nincs nagy tömeg. El kell döntenem, hogy hova állok a kereszt alatt. Máriaként, Jánosként vagy beállok a kockázó katonák közé, a gúnyolódó, értetlen tömegbe. Mária és János ott áll a kereszt alatt, nem tudják elvenni a keresztre feszített fájdalmát, nem tudják megoldani a problémáját, nem tudják levenni a keresztről, de ott vannak és ez a csendes jelenlét a kereszt alatt mindannyiunk osztályrésze lehet. Egyszerűen ott vagyok a keresztre feszített mellett.

Chiara Lubich számol be egyszer arról, hogy súlyos betegségbe esett és az egyik társnője odament hozzá és a betegágyon vigasztalta, és mondta neki, hogy ez most a szenvedő Jézus, akit át kell ölelned. Chiara mondta neki, hogy nem, *én magam vagyok a szenvedő Jézus*. A szenvedésben őt magát ölelem át és övele válok egyé.

Életünk fájdalmas szakaszaiban meg kell tanulnunk szöszölve átölelni a keresztet. *Szöszölve*, azaz Szabadon, Örömmel, Szeretetből. A kényszer súlya nélkül. Ha kényszer alatt ölelem át a keresztet, akkor személyiségem eldeformálódhat.

Nemes Ödön atya, a 40 évig Japánban élt jezsuita nagyon sokszor beszélt erről. 50 évesen rákos lett és két-három nap kellett, mire meg tudta találni hozzá a

krisztusi hozzáállást. Ödön úgy számol be erről, hogy leültette egy székre magával szembe a rákbetegséget és azt mondta neki, hogy *Szevasz, Isten hozott. Köszönöm, hogy el fogsz vinni Jézushoz.* Barátot ismert fel benne, nem ellenfelet, akit le kell győznie, hanem társat, aki Jézushoz fogja őt vinni. És a mumusból ebben a pillanatban barát lesz.

A szenvedés kiszolgáltatottá teszi az embert, nem akarom, hogy gondoskodjanak rólam – talán ettől félünk a legjobban. Nem lesz örömteli a szenvedésem, ha félelem járja át. Ha hiszek a szeretet ingyenességében, akkor minden nehézség nélkül el tudom fogadni a viszonzás kényszere nélkül a szeretetet. Megtapasztalhatom azt, hogy *nagyobb öröm kapni, mint adni.*

Ödön számtalanszor beszélt erről, hogy valószínűleg Pál farizeusi neveltetéséből fakad ez, amiatt azt mondta, azt írja, hogy nagyobb öröm adni, mint kapni. Mondta, hogy a Mennyországban első útja Szent Pálhoz fog vezetni és megkérdezi tőle, hogy miért írta ezt. Azóta már találkoztak, talán már megbeszéltek. Én humorosan annyit szoktam neki mondani, hogy Ödön Szent Pál bokszolói múltjára vezethető vissza ezt a mondat, hiszen az írásaiból kiderült az, hogy valamikor régen bokszolt, s megtapasztalta azt, hogy nagyobb öröm adni, mint kapni 😊

A kereszt az embert sebezhetővé teszi. Sebezhetővé válok és ebben is hasonlóná válok Jézushoz. De nem élek a viszonzás kényszere alatt, mindent örömmel tudok elfogadni, és örömmel tudok adni.

Ahova Jézus először elviszi a tanítványait, az – ma így mondanánk, hogy egy pszichiátriai központ, egy olyan központ, ahol nagyon sok beteg ember van, és ez a Bethesda fürdő. Oda viszi el először a tanítványokat. Az emberi szenvedésnek ehhez a nagyon intenzív helyéhez. És meggyógyít valakit, aki meg sem érdemli, hiszen később elárulja Jézust. Mikor Jézus találkozik ezzel a gyógyult emberrel, lelkére köti, hogy most meggyógyultál, vigyázz, nehogy még

nagyobb baj érjen. És ezek után jelenti fel Jézust, árulja el a zsidóknak, hogy Jézus volt az, aki szombatot meggyógyította őt.

A hála a keresztény ember vérében van. Jézusnak oly sokszor esik meg a szíve a szenvedőn, a fájdalomon. Jó néha kicsit így nézni kívülről magamat is, mint akin megesezt Jézus szíve. A megoldást a kereszten Tőle várom. A belső istengyermeki boldogságomat soha senki és semmi nem veheti el, s nem foghatom a körülményekre. Nem a körülmények határozzák meg az életemet, én magam választom meg a krisztusi hozzáállást.

A szenvedésben, a kereszthordozásban sérülhet az Istenképünk. Próbálok hinni az Újszövetség istenében, miközben az ószövetségi Istent félem. Hiszek Istenben, csak nem bízom benne. Félek, hogy valami nehezét kér, hogy valami bajom történik. A sátán ma is elülteti bennem a kétséget, hogy Isten nem jó, ha ez a dolog megtörténhetett velem.

A keresztsben van valami megmagyarázhatatlan édesség. Nem véletlenül mondja Jézus, hogy az én igám édes, s az én terhem könnyű. Láttunk már mindannyian sugárzó arcú szenvedőket, akiknek a teste össze volt törve. A keresztsből fakadó élet Isten közelségét eredményezi az életünkben.

Jézus nyilvános működésének valószínű kétharmad részét bujkálással töltötte. Az üldöztetések, a meg nem értések végig kísérték ezt a három évet. Ott vannak Jézus visszavonulásai is, ezek a puszták nélkülözhetetlenek Jézus és a mi életünkben is. Amikor megkérdezi a tanítványaitól, hogy kinek tartotok engem, visszavonul északra, Tirusz és Szidon vidékére, a hivatalos zsidó föld határain túli területre. Több száz kilométer hegyvidék ez, mai Dél-Libanon. Csak néhány tanítványát viszi magával. Ha egy zsidó elhagyja az ígért földjét, az általában mély válságra utal. A gondolkodás, az ima, az események újraértékelése, a hivatás tisztázása - ennek az ideje.

Hasonló ez a válság az életút felén, amikor ott van a kiábrándultság, amikor az ember belefárad a házasságába, a munkájába, amikor kirepülnek a gyerekek és több a hétköznapi, mint az ünnep – ez mind lehetőséget ad, hogy visszatekintsünk és ugyanakkor előre is. Általában a 40-50 év körüli válság ideje ez, az élet félidején visszatekintés és előre tekintés. Az életem súlypontját áthelyezem a külsőről a belsőre, összhangba hozom a belső meggyőződésemet a külsővel.

A válság mindig lehetőség, meghívás egy érettebb életre, hitre, istenkapcsolatra, amikor újra megfogalmazom, hogy *Ki ő nekem?* A szenvedésből fakadó élet gyümölcse, hogy a sebekben átragyog a feltámadás fénye.

Látjuk, hogy Jézuson megvannak a sebek a feltámadás után, de már ragyognak! A pusztában ott van az Úr, aki távlatot nyit, és ezzel újjászületik. Krisztus kegyelme itt bontakozik ki, ahol az erőtlenségünket védtelenül kitárjuk előtte. Jézus időt szentel a szembenézésnek. Ti mit mondotok? Küldetéséről, mélyebb önazonosságáról szól, jobban megérteni Isten akaratát, keresni azt, töprengeni fölötte. A Tábor-hegyen Jézus teljesen igent mond az Atya akaratára. Ha továbbmész ezen az úton, az a Golgotára fog vezetni. Vállalod? És Jézus válaszában átragyog rajta az Atya dicsősége.

A szenvedésben megtapasztalhatom Isten együtt érző szeretetét. Téves istenkép az, amelyik azt gondolja, hogy Isten karba tett kézzel nézi, bíróként esetleg a szenvedéseimet. Nem sértetten vár dicsőséges trónján rám, hanem ott van a fájdalomban, csak más módon, mint az örömben.

Isten nem csak ledobja a kötelet a mélybe, nemcsak valamit ad, hanem önmaga száll alá, önmagát ígéri zarándoktársként. Ehhez én is kellek, nélkülem nem tud üdvözíteni. Szükség van egy passzivitásra, befogadásra, megnyílásra, a gyöngeség Istenre bízására, és utána aktív munka. Megtérés, s ha kell, változás.

Jézus emberré lett, hogy emberként mondja ki azt, ami nekünk nem sikerült Ádámban. Azt az igent, ami az ádáni nemet igenre változtja. Emberi étellett mondta ki: Atyám vagy és én a gyermeked akarok lenni. Emberséget vett fel, hogy emberi étellett tudjon élni. Jézus egész étellete a folyamatos igent mondás az Atyának.

Szent Bonaventúra mondja, hogy a keresztény embernek nem szemlélnie kell Krisztust a keresztben, hanem megsebzett oldalának nyitott kapuján eljutni egészen Krisztus szívéig.

Krisztus lehajtott fejjel a keresztben téged vár, hogy neked a bűnös embernek a békecsókját adja. Széttárja karjait, hogy megölelhessen, kezei nyitottak, hogy megbocsájthasson, széttárt teste, hogy teljesen neked adja magát, és nyitott, megsebzett oldalán a szívéhez juthass.

A megváltás tehát helyreállítja azt az istenarcot, melyet a bűn megromtott. A kereszt a teljes Szentháromság szeretetének a jele irántunk. Az Atya jó, Krisztus és a szenvedés ennek a jóságnak az ikonja. Amikor a keresztet szemléljük, gyakran elfelejtkezünk az Atyáról kicsit szemérmesen, mert nem tudunk mit kezdeni vele, hogy miért nem akadályozta meg fia halálát? És miért nem akadályozza meg az én szenvedésemet?

Az Atya a világnak adta, a világra bízta Fiát, a második isteni személyt. Odaadott mindent, aki Ő maga. Odaadott mindent, amije volt, amit csak adhatott. Az Atya valóságosan kifejezte önmagát a Fiúban egész lényét, lényegét, így a Fiúban az Atya teljesen jelen van a keresztben. Hisz magában az isteni személyekben nincsenek számok. Az egységük nem többszörösíthető. A Fiú az Atya teljes kifejeződése. S ami bennünket velük összeköt, az a nyom, az a képmás, Isten keze-nyoma rajtunk, a hasonlóság.

A bűneink ezt a képet homályosítják el. Jézusban az örök Ige, teljesen ki akarta önmagát üresíteni, odaajándékozni, s azóta a keresztény ember számára

modell és példa. Ez az önátadás és engedelmesség. Ez a Krisztusba való oltódás. Ebből fakad az élet mindazok számára, akik válaszolni szeretnének Istennek erre a szeretetére, és hozzá akarnak tartozni.

Ő hív, hogy olyan legyek, amilyen lehetnék, s amilyenek kellene lennem. Minden ima, amely feltör Krisztus szívéből, a mi szívünkön át jut el az Atyához. Magába kapcsol, hisz belé vagyok oltva. Nem egyedül. Jézussal és a Lélekkel állok az Atya elé. Ez a napi extázis, elbűvöltség. Isten egyszerre ad és egyszerre hív.

A szentháromságos szeretet tehát feltétlen elfogadás, érdem nélküli ajándékozás, teljesítmény előtti és azon túli irgalmas ölelés.

De ha csak ez lenne, akkor ez a szeretet meddő lenne, amely nem sürget, nem készlet döntésre. Isten nem arra hív, hogy elégedjek meg, hogy senkinek nem ártok. Nem azért teszem a jót, hogy kiérdemeljem a Mennyországot, hanem mert ez a dolgom a teremtés rendjében. Hamis, ha a szeretetből csak az elfogadás aspektusát látjuk.

A Szentháromság szeretetében hívásról, küldetésről is tudunk, a búcsúbeszéd is erről szól. Isten szeretete sürget minket, ahogy később Szent Pál mondja. S ez a szeretet nem lehet meddő. A szeretetnek gyümölcsei kell, hogy legyenek. Megragadottság, elbűvöltség. S inentől kezdve ez meghívottsággal jár. Vonz, s én elfogadom ezt a vonzást, és küldötté válok. Ahogy közeledek a Fiú felé, ahogy eggyé válok vele, növekszik azoknak a bűnöknek a száma, amiket már képtelen vagyok elkövetni. A jó magától írja a salakot. Az erények előtt fontosabb Krisztus követése. Az erény gyümölcse. Nem aszketikus erőfeszítést igényel, hanem ráhagyatkozást.

Ha Jézus szenvedéstörténetét olvassuk, látjuk, hogy az egész szenvedéstörténet Isten szeretetének a misztériuma. Van, aki sokkal többet szenvedett évek hosszú során, mint Jézus, de Ő mindezt az én bűneimért tette.

Csak elgondolni tudjuk, mit jelenthetett Jézus számára a bűnök súlya. Szenvedésében átölelt minden embert, és az egész világot. Jézus hosszú megfontolás után szabadon ment fel tehát Jeruzsálembe, ezért nem menekült el. Nem azért, mert szenvedni akart, hanem az Atya iránti szeretet adta meg neki az akarást. S ugyanerre van szükségünk. Annak, aki a fényt akarja meglátni, át kell menni a sötétségen. S ebbe beletartozik a lélek sötét éjszakája is: az Isten elrejtőzik. Ebben ott van Jézus kiáltása is a Getszemáni kertben. Jézus ebben a sötét dzsungelben megfogja a kezem, mert tudja, hogy nagyon nehéz sötétben járnom.

Ha tudom kérni Isten felszabadító erejét, már elindultam a helyes úton. Tudom, hogy Jézus is átélte mindezt. Jézus keresztje a gonosz erejének a szimbóluma, amely ellen egész életében harcolt. S ugyanakkor a kereszt a végtelen szeretet győzelme a gonosz felett. Jézus életében úgy látszott, mintha a gonosz győzedelmeskedett volna - ma is ez a látszat-, a végső győzelem soha sem az övé. Ez a kereszt paradox üzenete. Teljesen reménytelennek látszó helyzeten keresztül mutatja meg nekünk Jézus a remény jelét.

Jézus az Atya akaratát választotta. A visszautasításban, amiben egész életében része volt, sok szenvedést okozhatott neki tanítványai értetlensége. Végsőkig harcoltak a hatalomért, a remélt pozíciókért. Nem sikerült elfogadtatni az Atya üzenetét, a feltétel nélküli ingyenes szeretetet.

Jézus a földbe hullott búzamaz. S ezt mi is megéljük. Nem születik élet kis halálok nélkül. Az élet szenvedéseit oly sokszor nehéz elfogadni, az érzelmi ellenállás olyan erős, hogy újra és újra kérni kell az erőt.

A hegyi beszéd egy programnak is tekinthető, amit lépésenként valósítunk meg. A folyamatszerűségben pedig van növekedés és visszaesés, erősödés és gyengülés - egyénileg és közösségileg is.

Ferenc pápa többször hangsúlyozza ezt, hogy Isten nem szeplőteleniséget vár tőlünk, hanem növekedést, fejlődést, elmélyülést az evangéliumi úton.

*Már előzetesen megvalósult Krisztus életében, így amikor a keresztények követni akarják, már egy megvalósult életet követnek. A hívő ember nem egy idealista törvényt kap, hanem egy megvalósított, megélt törvényt. Nem annyi az újdonság, hogy a keresztények még jobban tartsák meg a törvényt (mint a zsidók), még tökéletesebbek, még szeplőtelenesebbek, még puritánabbak legyenek stb., mintha a hegyi beszéd pusztán fokozása lenne az ószövetségi 630 parancsnak. Sokkal inkább fordítva van: már egy olyan törvényt kap, amit Krisztus teljesített: így a Krisztusban való részesedés könnyebbé teszi a törvény megtartását. Innen érthető az, amit Jézus mond, hogy *az én igám édes és az én terhem könnyű.**

A hegyi beszéd *Krisztus portréja*, önarcképe, ami őrzí az ő életét, misztériumát.

II. Jánosa Pál pápa mondja, hogy *Krisztus önarcképe* rajzolódik ki bennünk, és éppen ezért felhívás mindez az ő követésére, a vele való életközösségre. A hegyi beszéd Krisztus önértelmezése, így tetteit, szenvedését, feltámadását is a hegyi beszéd magyarázza, nagypénteken bizonyítja, hogy nem a levegőbe beszélt. Ugyanakkor fordítva is igaz: a nagypénteki eseményeket nem érthetjük meg a hegyi beszéd nélkül.

Mi nem leírt normákat próbálunk teljesíteni, azokat követni, hanem magát az élő személyt, Krisztust követni. *A boldogságmondások a legdrágábbat őrzik nekünk, Krisztus arcát, Krisztus arculatát, s így akarnak hatni a tanítványok arculatára is.*

A boldogságmondások megfogalmazhatnák azt is, hogy *boldogok, akik örömiüket lelik a tanítványságban, a családi életben, a bölcs életvezetésben. Ám*

inkább oda akarják irányítani a tekintetünket, ahol különösen nehéz lesz Krisztus-követőnek lenni, tanítványnak lenni. Krisztus olyan boldogságot hozott, ami vigasztalóan megtart a konfliktusokban, a krízisekben, a nehéz helyzetekben, akár az üldöztetésben vagy a keresztekben.

A boldogságmondások Krisztus után a tanítványi létnek is megrajzolják az arculatát. Milyen a tanítvány? Nem törvénybetartó, legalista, hanem Krisztussal együtt cselekvő.

Felborul a világi mérce. Isten értékrendszere eltérő a világi értékeléstől, s amint a helyes szemszögből vizsgálódunk, kiderül, hogy kik az igazán boldogok. A boldogságmondások az *értékek átértékelései*: örömet jelentenek mindazoknak, akik azok szerint élnek, ugyanakkor kritikát hordoznak azok számára, akik nem. Innen látszik, hogy milyen nyomorúságosak azok a korábbi örömök, melyek korábban megelégedettséget adtak. *Minél inkább Krisztus-követővé válik valaki, annál jobban érvényesülnek rajta – akár szó szerint is - a boldogságmondások.* Ezért tudnak érvényesülni a tanítványon, mert már előtte érvényesültek Krisztuson.

A boldogságmondásokon keresztül egy szelíd erő, békesség, megvigasztalódás, remény költözik a tanítvány szívébe, onnan a hivatásába és onnan át a világba. Bármilyen szakmában, hivatásban a boldogságmondásokat, ha éljük, akkor átvesszük Krisztus arcát és Krisztus gondolkodásmódját, Krisztus látásmódját - ezzel szenteljük meg a világot ott, ahol élünk.

A boldogságmondásokban van a kulcs: mintha Krisztus elhallgatna egy pár szót az elején: „*Akik már boldogok Istenben...* nem baj, ha szegények, ha üldözik őket, ha sírnak.” A boldogok *már Istenben boldogok*, és nem a sírástól boldogok, nem az üldöztetéstől boldogok – a keresztény ember nem mazochista. A szenvedést az ember nem dicsőíti, a szenvedéstől fél. Ami újdonság: a *már most boldog*.

A boldogságmondások szerint a tanítvány már most boldog Krisztussal.

Akik őt hallgatják, követik, már most megtapasztalhatják Isten örömét. Krisztus elsősorban Isten országának örömhírét jött hirdetni, és nem annak etikáját, erkölcsi törvényeit. Tehát a Krisztusban való lét több mint az erkölcsi dolgok megtétele, Krisztus több mint tanító.

Ugyanakkor Krisztussal a valamilyen fokú vértanúság, a kereszt is megkerülhetlenné válik. Ahogy Krisztustól elválaszthatatlan a kereszt és a vigasz, úgy az ő új boldogságfogalmából sem hiányozhat a *vértanúság és a megvigasztaltság*. Nem beszélhetünk úgy a boldogságról, mintha az *kiteljesedés, önmegvalósítás, természetes kibontakozás* lenne. Az igazi boldogsághoz lényegileg hozzátartozik a vértanúság, amitől az ember - bármiféle szenvedéstől, üldözéstől - zsigerileg fél. Félünk a sebektől, a kereszttől, a feszültségektől.

A Krisztus-követő boldogságában ott van a vértanúság, a kereszt - a nagypéntek, de ott van a megvigasztaltság is - a húsvét. A legbeteljesültebb, boldog életek – legyen az a családi életed, szakmai kifutásod, a szolgálatod a közösségben - sem lesznek mentesek a vértanúságtól, a kereszt megtapasztalásától.

Felvetődhet a kérdés, hogy akkor *rossz a teremtés*? Váljunk el, keseredjünk el, lépjünk ki a közösségből, vágjuk be magunk mögött az ajtót? A hiba az elején lehet, hogy a boldogságról, mintha polgári jólétként értve beszélénk. A boldogságmondások nem engedik, hogy a boldogság és a vértanúság fogalmát szétválasszuk és egy irreális boldogságot hajszoljunk vagy keressünk.

Az egyház nem hazudik, nem ígér illuzórikus boldogságot, csak Krisztus boldogságát.

Sok hívő ember van, ki ezt a kérdést teszi fel, főleg kórházban. Számukra a kereszténység egy életbiztosítás, befektetés. *Adtam, befektettem, nekem ez jár* - akár az egészség, akár a kereszt nélküli élet. A boldogságmondások pontosan erre mutatnak rá, hogy nem jár.

Nem szabad, nem lehet a kereszt radikalitását elkerülni. Nem tudom kikerülni nagypénteket. Szeretnék, ha mindig húsvét lenne, mindig csak feltámadás lenne az életem, – nem tudom kikerülni, sem a saját életemben, sem a házasságomban, sem a szakmámban, sem a közösségemben.

A kereszt zavaró botlaskő minden olcsó keresztény élet számára. Az ember önmagában és a világban is megtapasztalja a keresztre feszítettséget, az ellentmondást. A kereszt egyben ítélet is, megszabadítás, kegyelem. A feltámadásban Isten történelem feletti gondviselése válik jelenné, válik hatékonnyá. A történelem így alakul át: húsvét felől indul az új teremtés, az új gondolkodás. Éppen ezért a keresztény élet nem egyszerűen egy sikeres cselekvés. *A bölcsesség azonos lett a Krisztus keresztjébe való belebocsátkozással.*

Miért van szükségünk a vigasztalásra? Nagypéntek után szabad beszélnünk arról, hogy *Istent távolinak is tudjuk érezni*. Aki már imádkozott, az tudja azt, hogy Isten időnként elbújik. Isten időnként távolinak tűnik. Olykor érezzük közelségét, szerető jelenlétét, máskor távolinak érezzük. Az embert ez szomorúsággal tudja eltölteni.

Szent Ignác vigasztalanságnak hívja – van ez az állapot. Énekek éneke beszél erről: a menyasszony és vőlegény eltávolodnak, majd keresik egymást és újra egymásra találhatnak.

Az ember ilyen helyzetben is szeretne cselekedni, de ehhez megvigasztaltságra van szükség, hogy ekkor se bénuljunk le, és ekkor se

vegyük át a világ cselekvés mintáit. **A megvigasztaltság azt jelenti: csak látszólagos Isten távolléte, valójában közel van hozzánk.**

Láncra tud verni bennünket egy családi gyűlölködés, rokoni feszültségek vagy akár munkahelyi, vagy erőszakkal szembeni tehetetlenség, vagy a strukturális bűnök hálója. A keresztény mégsem vergődik bénán a történelemben, hanem erőt ad neki ez a megvigasztaltság, hogy az Isten maga a szeretet. Már a feszült helyzet sem istentelen, mer belépni egy nehéz konfliktusba, megfeszítetten is tud szeretni.

„Aki már boldog Istennél...” - az máshogy cselekszik.

A hegyi beszéd olyan gyújtópont, amit nem ember csiholt, hanem Isten ajándéka az egyház számára, a Lélek „szikrája”. A Szentháromság önközlésének felülmúlhatatlan és megingathatatlan ajándéka. Ez a szikra tovább akar futni a történelem folyamán, és azon kell dolgozni, hogy ezt a rám bízott szikrát - amennyire tőlem telik – megtegyem.

Nagypénteken tehát meghal a régi ószövetségi istenkép és a boldogságfogalom is.

Következésképpen a boldogságmondások egy új *boldogságfogalmat* közvetítenek. Nagypénteken Krisztussal sok minden meghalt: egy régi istenkép, a boldogságkép is. Arisztotelész szerint: az a boldog, aki beteljesíti a természetét: egészséges, családos, sikeres, kulturált, van hatalma, pénze, barátai, közössége. Ma úgy mondanánk: a boldogság a polgári jólét.

Nagy kérdés, hogy mi volt meg ezekből Krisztusnak egész életében, de főleg a kereszten. Boldog volt-e Krisztus a kereszten? Ha igen, akkor mitől, hiszen jólétben nem dúskált, barátai is otthagyták...

A fentiekből egy se volt meg benne. Boldog, mert az Atya akaratában van, a helyén szeret. S ez volt számára a boldogság. Helyemen vagyok, igyekszem igényesen, helyesen szeretni, s ebben benne van a keresztség és a vértanúság.

A házasságba is úgy megy bele az ember, hogy én erre rá fogok menni. Rá fog menni a pénzem, rá fog menni az időm, rá fog menni az egészségem, de mindezt szívesen teszem. Akik az Atya akaratában élnek, már most boldogok. Tehát vadonatúj boldogságot hoz, s mi mégis, mintha még mindig a másikért imádkoznánk. Látjuk Jézuson, hogy fejben volt erős a keresztség. S ez a Getszemáni kert következménye. Az imádkozó ember mindig többet lát. Jézus már ott a Getszemáni kertben elszenvedte a kereszthalált. Ott mondott már rá igent, előre.

A Szentháromság tehát kihív és meghív. Apró halálok – kihívás és ugyanakkor meghívás. Kihív magamból, Isten egyszerre ad valamit, és egyszerre hív valami tökéletesebbre.

Imádkozzuk a Hiszekegyben, hogy „alászállott a poklokra” - nincs olyan földi morális pokol, ahová Krisztus ne szállna le, ne lenne velünk, ne világítana be a húsvét fénye.

A hagyomány és az Írás tanúsága szerint Jézus életének egészét a keresztség felé tartó útként kell felfognunk. A Filippi levél 2. fejezetében található himnusz a keresztség feszülő engedelmességről, mint a Fiú kiüresedésének és lealacsonyodásának következményeiről szól.

Lehetetlen, hogy az itt alanyként szereplő örök Fiú utólag szembesüljön az Atya parancsával, s ekkor döntene úgy, hogy engedelmeskedik neki. Jézus egész élete efelé vezet, efelé a keresztség kicsúcsosodó igen felé. Mindez az Olajfák hegyén csúcsosodik ki, már a keresztség előtt.

Márknál földre zuhanással veszi kezdetét, Máténál az imádkozó arcra borulással, Jánosnál térdhajtássá szelídül. Mindez Jézus lelkében indul el, a

rettegéssel és az elszigetelődő félelemmel. Elnszigetelődik az eltávolodó, de az egészen még el nem tűnt Atyától, akihez a gyengéd édesapa Abba megszólítással fordul.

Jézus elszigetelődik másfelől a tanítványaitól. Jánosnál a márki elszigetelődő félelem helyett megrendülés áll. A mások helyett szenvedő közvetítő Jézus engedi, hogy a világ bűne betörjön testi, lelki személyes egzisztenciájába.

Az Olajfák-hegyi szorongás olyan együttsszenvedés a bűnösökkel, amelyben Isten megtestesült szeretete magára veszi azt a reális közegállapotot, amelyben a bűnösök elveszítik Istent. Jézus a világ bűnével megterhelten nem tesz különbséget önmaga, saját sorsa, és a bűnösök sorsa között. S ekképpen megtapasztalja azt a szorongást és rettegést, melyeket tulajdonképpen a bűnösöket kellene elfognia.

Látjuk Jézus Olajfák-hegyi imádságában folyó tusájának kizárólagos tárgya az Atya akaratára mondott igen. Már maga a megtestesülés is engedelmességből történt. Míg a szenvedés korábbi megjövendölései, melyek kifejezetten számoltak a harmadnapi feltámadással, az Olajfák-hegyén a megdicsőülés távlata mindenestül elvész.

Jézus teljes mélységében elszenvedte Isten szeretetének az elutasítását, más szóval Isten nem csak a bűn tüneteiben, a bűn büntetésében szolidáris velünk, hanem a tapasztalat közösségében is.

Látjuk, mi a bűn következménye! A bűn szeretetlenség, minden parancs megszegése, szeretethiány. A szeretet parancsának megszegése. Elfordulunk Istentől, magától a szeretettől. S a keresztt a végsőkig elmenő szeretet. Mit tesz Isten a bűn után? Lejön értünk, hozzánk, pokolra száll. Ellenállhatatlanul jön értem, nem tudom kiűzni, kiérdemelni sem, Isten a végsőkig elment, nem csak félúttig. A keresztt válasz az ember tetteire. A nemre, a végsőkigt ránt kimondott

igenre. Isten irgalma, végsőkéig elmenő szeretete átjár, átjárja a teremtést, irgalomból létezünk.

Ugyanakkor láthatjuk, hogy nagypéntek nem annyira a fájdalom, hanem az elbűvöltség napja. Nem egy gyászszertartáson veszünk részt, hanem Isten irántunk való szeretetének kézzel fogható ünnepén. minden kereszt, minden szenvedés ebbe kapcsol be. A szenvedésben elbűvöltté és megrendültté válhatunk.

A kereszténységünk központi eleme tehát az elbűvöltség és a megrendültség. Ez megtörténik egyébként minden gyónásban, minden szentmisén. Az elbűvöltség az ima hűsítő erejét jelenti: odabújás, megérkezés, leborulás. A kereszt gyógyít, helyreállít. Megmutatja, hogy az irgalom utánam jön, sőt, megelőzi a tettemet. Az irgalom a szeretet másik nyelve.

A kereszt mindig is misztérium marad számunkra. Együtt kell élnünk a misztériummal, amely meghalad bennünket. Az élet legfontosabb dolgai túl mélyek és nagyszabásúak ahhoz, hogy egy csapásra felfogjuk őket. Csendet és hosszan tartó szemlélést igényelnek. Virrasztanunk kell az élet misztériuma fölött, érlelődésre van szükségünk,

A hithagyománynak és a szenvedésnek, keresztnek egyetlen lényeges fogalmát sem értjük meg egy csapásra. A kifejezések teljes értelmét csak az után ragadhatjuk meg, hogy mindegyik fölött hosszú éveken át virrasztunk, mindegyikkel megküzdünk, csakis akkor, feltétlen tisztelet, izzó szenvedély jegyében közeledhetünk hozzá.

Az algériai Tibhirine-ben 1996 májusában megölt 7 trappista testvér tanúságtétele segítségünkre siet, hogy megértsük pontosan, hogy mit is jelent az a nyelv, melyen Jézus az evangéliumok szerint élete legutolsó szakaszában beszél. Minél többet foglalkozunk a vértanú szerzetesek írásaival, annál tisztábban látjuk, hogy elképzelhetetlen útjukat saját magukban kellett

végigjárni. Csak ha magunk is végigjárjuk ezt az utat, akkor juthatunk el az idézett evangéliumi szakaszok új megértésére, foghatjuk fel a paradoxont, hogy Isten lelke nyugszik azokon, akiket zaklatnak, halálra üldöznek, akik ártatlanul áldozzák életüket. Krisztián testvér és a többiek végtelen szegénységükben az új megértés koronatanúi lettek. Egyikük, aki túlélte a gyilkosságot, azt mondta: *Állandó epiklézisben, a Szentlélek kiáradásában éltünk.*

Jézus kereszthalála is az irgalom tette. Leszáll az ember egzisztenciális poklába, hogy a mélyben szenvedő embert feltámassza. Feltámadása után Jézus kísérelően szegődik az Emmauszi tanítványokhoz, s csodaszép, empatikus magyarázattal felnyitja a szemüket. Világossá teszi értelmüket, lángolóvá a szívüket. Krisztust a kenyértörésben felismerik, és felismerik önmaguk eredeti hivatását. Azonnal visszaindulnak az apostolokhoz.

A bűnös méltatlannak, szennyesnek, utolsónak, fáradtnak, gyöngének tartja magát ahhoz, hogy merjen Istennel találkozni. Isten odafordul megelőző kegyelmével az emberhez. Az embernek igazán a gyöngeségét, ernyedte kezét kell odaadni. Ami igazán a miénk, az a gyöngeségünk. A gyöngeség odaadása teljes ráhagyatkozást jelent.

Vessünk még egy pillantást a feltámadás hírül adásaira! Mária Magdolna a könnyei miatt nem veszi észre, hogy Jézussal beszél. Ugyanúgy a többiek is, a fájdalmat nézik. Tamás nincs ott a többivel. Saját depressziójával van elfoglalva. Kizárja magát a keresztény közösségből.

Péter, János együtt futnak. A szeretet könnyebben fut előre, míg a hivatali, melynek számos dolgot kell végiggondolnia, csak később ér a célhoz. A szeretet jól látja, ami kívülről látható, de előre engedi a hivatalt, mely szemügyre vesz mindent, azt is, ami kívülről nem látható, és abból, hogy a kendő rendezett, egyfajta *nihil obstat*-ra következtet, ami szabaddá teszi a belépést a szeretet előtt és hitre tér. János már előtte a hit látásával rendelkezik. *Látta és hitt.* Ugyanez a

hit látása minden szenvedésben, fájdalomban mélyebb látásra vezet, hogy lássak és higgyek.

Az üres sír egyháza vagyunk. A kereszten azonban mindig van valaki. János mást néz és mást lát a keresztnél, a sírnál, a parton, Patmos szigetén csillagokat nézve.

Járnom kell saját Emmauszi utamat. Jézus mellém lép - lehet, hogy nem veszem észre, tele vagyok keserúséggel, reménytelenséggel, pedig ő itt van, egymás mellett baktatunk. De ma újra asztalhoz ültet, megtöri a kenyeret, megnyitja a szemünket, hogy felismerhessük őt. Ez a testvéri közösség, aki ma itt van, az ő feltámadt teste. Felismerhetjük, érinthetjük. Úgy, ahogy Teréz anya újonc nővére, akit a haldoklók házába küldött, visszatér, azt mondja - *Anyám, ma egész nap Krisztus testét érintettem.*

Van egy angol kifejezés – *unlearning*: az egyszer már megtanult dolgot újra tanulni. Meg kell tanulnom *másként látni*. Krisztus ebben segíti az emmausziakat; amit addig tudtak, más módon, más szemüveggel nézzék. Másként látni tehát.

A Jézussal való találkozás mindig fordulatot jelent. Az öröm Jézus közelségének a jele. Az üres sírból még nem fakadt hit, inkább kétely: csak a Vele való találkozásból. S utána küld: Kezetekbe tüzet kaptatok, parázs érintette ajkatok, lelketekben lelke lángja ég, hirdessétek Krisztus szent nevét! Hirdessétek, hogy a keresztből élet fakad! Ma Jézus veled együtt asztalhoz ül, megsimogatja fejünket, és ránk bíz egy üzenetet: Vidd tovább, vidd hírül, ő él! Ő ott él benned. Alig várja, hogy lángra kapj! Ha kéred, veled megy. Veled imádkozik. Veled énekel, dicsőíti az Atyát!

Nincs tekintettel a konvencióinkra, közömbösségünkre, megfáradtságunkra, nehézkedéseinkre. Túllép a szigorúságon és lakást vesz nálad. Boldognak, élő embernek akar, hiszen ő is él.

Életet adó ember légy! Eddig külsőleg érintettél, ezután belsőleg érints meg. Csak az élő képes megigézni a lelkünket, az ő, a feltámadt fénye ragyog ma is ránk. Engedd, hogy lángra lobbantsa a szíved, s meg fogjuk tapasztalni ezekben a napokban, hogy *Ugye lángolt a szíviünk?*

Befejezésül szeretnék Henry Newmann-nek történetét felolvasni. *Adam* című könyvében írja a következőket: (Adam-ről annyit lehet tudni, hogy egy sérült, mozgás és beszédképtelen fiatalember) Egyszer egy sötétített ablakú, hosszú, fekete limuzin gördült be a bárkaház előtt, ahol éltek. Mit keresett itt olyasvalaki, aki ilyen járművel közlekedik? - kérdezték a bentlakók. Az autó megállt és egy alacsony, nagyon sovány hölgy szállt ki belőle. *Katie vagyok. Azért jöttem, mert szükségem van a segítségükre. Hogy őszinte legyek – kezdte mesélni - szörnyű depressziós vagyok, évek óta járok pszichiáterhez, de nem tud segíteni rajtam, egyre rosszabb a helyzet. Úgyhogy bátyám, aki hallott már önökről, azt tanácsolja, hogy jöjjenek el, mert maguk talán tudnak segíteni. Lehet, hogy önöknek kicsit furcsán hangzik, de minden egyes alkalommal, amikor a New York Times társasági rovatát olvasom, látva a neveket, akiket a First Lady meghívott a Fehér Házba ebédre, teljesen depressziós leszek, mert én nem szerepelek a listán. Mindig másokhoz hasonlítom magam.*

Katie – kérdeztem tőle - elhiszi, hogy maga egy jó ember? Pusztán azért, mert önmaga?

- Nem tudom, azt sem tudom, ki vagyok az engem körülvevő dolgok nélkül és azt sem tudom, milyen lenne, ha az emberek pusztán Katie-t szeretnék bennem.

Adam jutott eszembe. Talán ő az egyetlen, aki soha, semmilyen módon nem használná ki Katie-t, nem kérne tőle pénzt, nem nézné a hírnevét, nincs szüksége arra, hogy bárkiben is jó benyomást keltsen.

- Katie, fogadja el a vacsorameghívásunkat ma estére!

- Szívesen találkozom ezekkel a szegényekkel – válaszolta.

Vacsora után lelkendezett: *Annyira jó volt! Úgy éreztem magam, hogy elfogadnak, odafigyelnek rám, szívesen látnak. Meg kell mondanom, féltem a meghívástól, de nagyon boldognak éreztem magam velük! Adam-mel is kapcsolatba kerültem, talán mert mellette ültem és kicsit segíthettem neki. Milyen gyönyörű ember! Tényleg az egész este csodálatos volt!*

Katie-ben valami mélyreható változás történt az itt tett látogatásakor. Már nem volt lehangolt.

Újra és újra eljött hozzánk, s Adam, aki egyszerűen csak jelen volt, békéjében, teljesen kiüresedve adta át magát, hogy szolgálata gyümölcsei tiszták és bőségesek legyenek. Tanúsítom, hogy a Jézusról mondott szavak Adam-re is ráillenek: *akik csak megérintették, meggyógyultak.* Adam a szemével, jelenlétével üzent nekik: Ne féljete! Nem kell elfutnotok a fájdalmatok elől! Nézzetek rám, legyetek a közelemben és felfedezitek, hogy ti is Isten szeretett gyermekei vagytok, csakúgy, mint én! Adam életében megvalósultak Jézus szavai: *Aki engem lát, látja az Atyát is.* Bennünket is az a megtiszteltetés ért, hogy Isten jelenlétét pillanthattuk meg Adam-ben. Hiszen Isten azért küldte Adam-et, amiért Jézust: hogy kegyelem eszköze, a gyógyítás forrása legyen, és új örömet adjon.

Íme, az ember, akinek az ápolására kértek fel, ám aki oly mélységesen befogadott engem életébe és szívébe, íme, a tanácsadóm, a tanítóm, a vezetőm, aki egy árva szót sem tudott szólni hozzám, ám többre tanított bármely könyvnél, professzornál, vezetőnél. Itt van Adam, az én szeretett barátom, élete véget ért, beteljesítette feladatát, visszatért Isten szívébe, ahonnan jött. Elveszítettem egy útitársat, ám nyertem egy oltalmazót életem hátralevő részére.